

Bericht uit Antarctica
08 januari 2008
FS Polarstern
69°41'Z - 0°42'O

Terug naar Neumayer

Lieve mensen,

Gezien door m'n patrijspoort, trekt de steil afgebroken rand van het Antarctische shelfijs aan me voorbij. Vanaf het peildek, het dak van de brug, kan je tot aan de horizon als een witte heuvel de welving van de machtige Antarctische ijskap herkennen. We zijn weer terug in de omgeving die we ongeveer drie weken geleden hebben verlaten om ons werk in de

Lazarev zee te kunnen beginnen. Het werk is eigenlijk nog lang niet gedaan, maar de plannen moesten plots weer aangepast worden. Daarover later meer.

Er liggen twee en een halve vruchtbare weken achter ons, waarin de SUIT bijna dagelijks werd ingezet. Na drie jaren ontwikkeling heeft onze "Kampfwagen" de kinderziektes achter zich gelaten. Zacht scheert ze uit, op het moment dat de vislijn aan haar begint te trekken. Moeiteloos glijdt ze onder het ijs. Doordat ze nauwelijks schade oploopt, ook niet in zware ijsomstandigheden, kan Michiel de altijd onvermijdelijke reparaties en veranderingen, zonder al te veel tijdsdruk afwerken.

Onze vangsten getuigen van de rijkdom aan leven onder het ijs. Dankzij de nieuwe eindbuis komen de meeste dieren onbeschadigd aan dek, zodat Jan ze nog uitgebreid kan filmen en fotograferen in het aquarium. De dieren behoren tot verschillende groepen van het dierenrijk. In hun verscheidenheid staan ze voor de talloze vormen van schoonheid.

De acht kammen van de ribkwallen lichten op in onwerkelijk aandoende blauwe kleuren, op het moment dat ze zich door samentrekkingsbewegingen door het water bewegen. Als bladeren die door een herfstbries door de lucht getild worden, glijden de borstelwormen door het ijzige water. Een van de borstelwormen doet, alleen al door z'n kleur, denken aan donkerrode ahornbladeren. Grote vlokreeften zitten in de uithollingen van het ijs, waarvan we ons aquarium voorzien hebben, en kijken je met hun facetogen aan, die van kleur veranderen als je het licht aan doet. En dan de vleugelslakken. De voet die onze landslakken gebruiken

om zich voort te bewegen, is bij deze slakken omgevormd tot twee relatief grote vleugels, die het dier zich, in golfbewegingen, helpen verplaatsen. Dit doet denken aan de zwevende dans van een engeltje. En zo noemt Michiel ze ook gewoon engeltjes. Natuurlijk vangen we ook op al onze stations krill onder het ijs, in niet te verwaarlozen hoeveelheden. In dieper water vissende netten daarentegen, wordt krill maar spaarzaam aangetroffen. Dit bevestigt onze stelling, dat het levensmilieu direkt onder het ijs, van bijzondere betekenis is voor het antarctische ecosysteem. Op het laatste station konden we dan ook onze eerste megavangst van deze reis, van vijf kilo, in onze boeken bij schrijven.

André, Michiel en ik hebben tot in de vroege uurtjes de vangst in sub-samples gesplitst, gesorteerd en ingevroren wat over bleef. Daarna eerst maar even een “zes uur in de morgen” biertje. Aaaahhh. Na gedane arbeid een mooi moment, waarbij ik André ook nog heb kunnen verleiden tot het gelijktijdig nuttigen van bittere chocolade en whisky. Terwijl Michiel en André ’s nachts bij het verwerken van de vangst helpen en overdag de technische zaken voor hun rekening nemen, gaan de tellingen van de vogels en de zoogdieren natuurlijk gewoon door. Bram brengt elke minuut die hij wakker is, door in zijn observatiepost op het peildek. Dat is natuurlijk te prijzen, maar door zijn chaotische levensritme tref ik hem zelden of nooit aan in onze gemeenschappelijke hut. Jan rouleert gewoonlijk tussen de heliporter, z’n observatiepost, de SUIT, z’n pc en –hopelijk- z’n bed.

Lest best hadden we gisteren een soort van geschiktheidsoefening. Daarvoor bleef de Polarstern twintig uren lang, bij een kalm zetje, heel stil op z’n plekje liggen. Voor deze oefening werden ingezet:

- Drie werphengels
- Vele honderden meters touw en vissnoer
- Vier misterieuze gouden kogels
- Walky-Talkies
- Een gecompliceerd apparaat, welke bonte beelden op het beeldscherm tovert
- Zo’n vijftig wetenschappers
- Twee sjamanen: Doctorandus Sören en expeditieleider Uli Bathmann

Het ging er om, de gouden kogels achter elkaar, met behulp van de werphengels en touwen, naar een nauw begrenst punt onder het schip te bewegen. Omdat je tenslotte niet kan zien wat er onder het schip gebeurt, moesten de kogels blind vanaf het dek gemanoeuvreerd worden. Om dit te bereiken waren ze vanaf drie punten aan touwen opgehangen, welke aan de vissnoeren bevestigd waren. De lengte van de drie touwen kon

zo met behulp van de drie hengels aan dek ingesteld worden. De taak van de wetenschappers bestond er alleen uit, twintig uren lang de werphengels te bedienen, in ploegendiensten van een uur. Sören en Uli gaven via de walky-talkies, continu aan alle drie posities door hoeveel lijn er gevierd of ingehaald moest worden. En zo werden de kogels onder het schip in positie gebracht. “Hier een beetje lijn bijgeven, hier een beetje binnenhalen, nee stop!, de lijn van positie drie toch weer een beetje vieren” enz. De gehele actie was nodig voor een fijninstelling van het gecompliceerde apparaat voor de bonte beelden: De plankton-echolood SIMRAD. SIMRAD tast de waterzuil af tot vele honderden meters diepte met een accoustische straal, en registreert op die manier de ruimtelijke verdeling van planktonorganismen zoals krill of pijlwormen.

Op dit moment stoomt de Polarstern met een snelheid van tien knopen door het open water. Door de zogenoemde kustpolynia. Dit is een brede streep open water langs de schelfijsrand, die zich door de afluende wind en de kuststroom gevormd heeft. Een aangelegde snelweg voor ons schip, die ons op de snelste manier naar het Neumayer station brengt. Daar ligt, al sinds ons vertrek van daar 20 dagen geleden, het vrachtschip de Naja Arctica vast in het ijs. De tijd dringt omdat de zomer zijn hoogtepunt al voorbij is, en al het bouw materiaal voor het nieuwe station nog gelost moet worden. Daar het ijs deze zomer maar beetje bij beetje verdwijnt, moet de Polarstern een weg openbreken naar een geschikte aanleg plek.

Om dit uitstapje nodig te maken, moesten de wetenschappers noodgedwongen, tandenknarsend, afzien van een aantal monsternamen stations in het zuidoosten van het onderzoeksgebied. Hier in het antarctische gebied moeten wij ons allemaal, zowel onderzoekers als stationsbouwers, onderwerpen aan de grllen van de natuur. Dat weet hier een ieder van ons maar al te goed, en daarom is er ook niemand werkelijk verongelijkt over deze kleine omweg.

Tot de volgende keer, jullie

Hauke,

en

Michiel, André, Bram und Jan Andries.

